

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkīyē ādikāvyē bālakāṇḍē
॥ śrī saṅkṣēparāmāyaṇam ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ

śrīmatē rāmānujāya namaḥ

śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

॥ śrī saṅkṣēparāmāyaṇam ॥

tapaḥsvādhyāyanirataṁ tapasvī vāgvidāṁ varam |

nāradāṁ paripapraccha vālmīkirmunipuṅgavam || 1 ||

kō nvasmin sāmprataṁ lōkē guṇavān kaśca vīryavān |

dharmajñāśca kṛtajñāśca satyavākyo dṛḍhavrataḥ || 2 ||

cāritrēṇa ca kō yuktaḥ sarvabhūtēṣu kō hitaḥ |

vidvān kaḥ kaḥ samarthaśca kaścaikapriyadarśanaḥ || 3 ||

ātmavān kō jitakrōdhō dyutimān kō'naśūyakaḥ |

kasya bibhyati dēvāśca jātarōṣasya saṃyugē || 4 ||

ētadicchāmyahaṁ śrōtuṁ param kautūhalāṁ hi mē |

maharṣe tvam̄ samarthyō'si jñātumēvaṁvidhaṁ naram || 5 ||

śrutvā caitattrilōkajñō vālmīkērnāradō vacaḥ |

śrūyatāmiti cāmantrya prahrṣṭō vākyamabrabravīt || 6 ||

bahavō durlabhaścaiva yē tvayā kīrtitā guṇāḥ |

munē vakṣyāmyahaṁ buddhvā tairyuktaḥ śrūyatāṁ naraḥ || 7 ||

ikṣvākuvaṁśaprabhavō rāmō nāma janaiḥ śrutaḥ |

niyatātmā mahāvīryō dyutimān dhṛtimān vaśī || 8 ||

buddhimān nītimān vāgmī śrīmāñchatrunibarhaṇaḥ |

vipulāṁśo mahābāhuḥ kambugrīvō mahāhanuḥ || 9 ||

*mahōraskō mahēśvāsō gūḍhajatrurarindamaḥ |
ājānubāhuḥ suśirāḥ sulalāṭaḥ suvikramaḥ || 10 ||*

*samaḥ samavibhaktāṅgaḥ snigdhavarṇaḥ pratāpavān |
pīnavakṣā viśālākṣō lakṣmīvāñchubhalakṣaṇaḥ || 11 ||*

*dharmajñāḥ satyasandhaśca prajānāṁ ca hitē rataḥ |
yaśasvī jñānasampannaḥ śucirvaśyaḥ samādhimān || 12 ||*

*prajāpatisamaḥ śrīmān dhātā ripuniṣūdanaḥ |
rakṣitā jīvalōkasya dharmasya parirakṣitā || 13 ||*

*rakṣitā svasya dharmasya svajanasya ca rakṣitā |
vēdavēdāṅgatattvajñō dhanurvēdē ca niṣṭhitāḥ || 14 ||*

*sarvaśāstrārthatattvajñāḥ smṛtimān pratibhānavān |
sarvalōkapriyah sādhuradīnātmā vicakṣaṇaḥ || 15 ||*

*sarvadābhigataḥ sadbhiḥ samudra iva sindhubhiḥ |
āryaḥ sarvasamaścaiva sadaiva priyadarśanaḥ || 16 ||*

*sa ca sarvaguṇōpētaḥ kausalyānandavardhanaḥ |
samudra iva gāmbhīryē dhairyēṇa himavāniva || 17 ||*

*viṣṇunā sadṛśō vīryē sōmavatpriyadarśanaḥ |
kālāgnisadrśaḥ krōdhē kṣamayā pṛthivīsamāḥ || 18 ||*

*dhanadēna samastyāgē satyē dharma ivāparaḥ |
tamēvaṁ guṇasampannaṁ rāmaṁ satyaparākramam || 19 ||*

*jyēṣṭham śrēṣṭhaguṇairyuktam priyam daśarathāḥ sutam |
prakṛtīnāṁ hitairyuktam prakṛtipriyakāmyayā || 20 ||*

*yauvarājyēna saṃyōktumaicchat prītyā mahīpatih |
tasyābhiṣēkasambhārān drṣṭvā bhāryātha kaikayī || 21 ||*

*pūrvam̄ dattavarā dēvī varamēnamayācata |
vivāsanam̄ ca rāmasya bharatasyābhiṣēcanam || 22 ||*

*sa satyavacanād rājā dharmapāśēna saṃyataḥ |
vivāsayāmāsa sutam̄ rāmaṁ daśarathāḥ priyam || 23 ||*

*sa jagāma vanam̄ vīraḥ pratijñāmanupālayan |
piturvacananirdēśāt kaikēyyāḥ priyakāraṇāt || 24 ||*

*taṁ vrajantam̄ priyō bhrātā lakṣmaṇō’nujagāma ha |
snēhād vinayasampannah sumitrānandavardhanaḥ || 25 ||*

*bhrātarām̄ dayitō bhrātuḥ saubhrātramanudarśayan |
rāmasya dayitā bhāryā nityam̄ prāṇasamā hitā || 26 ||*

*janakasya kulē jātā dēvamāyēva nirmitā |
sarvalakṣaṇasampannā nārīṇāmuttamā vadhuḥ || 27 ||*

*sītāpyanugatā rāmaṁ śaśinam̄ rōhiṇī yathā |
paurairanugatō dūram̄ pitrā daśarathēna ca || 28 ||*

*śrīngavērapurē sūtam̄ gaṅgākūlē vyasarjayat |
guhamāsādyā dharmātmā niśādādhipatim̄ priyam || 29 ||*

*guhēna sahitō rāmō lakṣmaṇēna ca sītayā |
tē vanēna vanam̄ gatvā nadīstīrtvā bahūdakāḥ || 30 ||*

*citrakūṭamanuprāpya bharadvājasya śāsanāt |
ramyamāvasatham̄ kṛtvā ramamāṇā vanē trayah || 31 ||*

*dēvagandharvasaṅkāśāstatra tē nyavasan sukham |
citrakūṭam gatē rāmē putraśōkāturastadā || 32 ||*

*rājā daśarathah svargam jagāma vilapan sutam |
gatē tu tasmin bharatō vasiṣṭhapramukhairydvijaiḥ || 33 ||*

*niyujyamānō rājyāya naicchad rājyam mahābalah |
sa jagāma vanam vīrō rāmapādprasādakah || 34 ||*

*gatvā tu sa mahātmānam rāmaṇ satyaparākramam |
ayācad bhrātaram rāmamāryabhāvapuraskṛtaḥ || 35 ||*

*tvamēva rājā dharmajñā iti rāmaṇ vacō’bravīt |
rāmō’pi paramōdāraḥ sumukhaḥ sumahāyaśāḥ || 36 ||*

*na caicchat piturādēśād rājyam rāmō mahābalah |
pādukē cāsyā rājyāya nyāsaṇ dattvā punah punah || 37 ||*

*nivartayāmāsa tatō bharataṁ bharatāgrajah |
sa kāmamanavāpyaiva rāmapādāvupasprśan || 38 ||*

*nandigrāmē’karōd rājyam rāmāgamanakāṅkṣayā |
gatē tu bharatē śrīmān satyasandhō jitēndriyah || 39 ||*

*rāmastu punarālakṣya nāgarasya janasya ca |
tatrāgamanamēkāgrō daṇḍakān pravivēśa ha || 40 ||*

*praviśya tu mahāranyam rāmō rājīvalōcanah |
virādham rākṣasam hatvā śarabhaṅgam dadarśa ha || 41 ||*

*sutīkṣṇam cāpyagastyam ca agastyabhrātaram tathā |
agastyavacanāccaiva jagrāhaindraṁ śarāsanam || 42 ||*

*khaḍgaṁ ca paramapṛītastūṇī cākṣayasāyakau |
vasatastasya rāmasya vanē vanacaraiḥ saha || 43 ||*

*rṣayō’bhyāgaman sarvē vadhaṇāsurarakṣasām |
sa tēśām pratiśuśrāva rākṣasānām tadā vanē || 44 ||*

*pratijñātaśca rāmēṇa vadhaḥ samyati rakṣasām |
ṛṣīṇāmagnikalpānām daṇḍakāraṇyavāsinām || 45 ||*

*tēna tatraiva vasatā janasthānanivāsinī |
virūpitā śūrpaṇakhā rākṣasī kāmarūpiṇī || 46 ||*

*tataḥ śūrpaṇakhāvākyādudyuktān sarvarākṣasān |
kharam triśirasaṁ caiva dūṣaṇaṁ caiva rākṣasam || 47 ||*

*nijaghāna raṇē rāmastēśām caiva padānugān |
vanē tasmin nivasatā janasthānanivāsinām || 48 ||*

*rakṣasām nihatānyāsan sahasrāṇi caturdaśa |
tatō jñātivadhaṁ śrutvā rāvaṇaḥ krōdhamūrcchitah || 49 ||*

*sahāyam varayāmāsa mārīcām nāma rākṣasam |
vāryamāṇaḥ subahuśō mārīcēna sa rāvaṇaḥ || 50 ||*

*na virōdhō balavatā kṣamō rāvaṇa tē |
anādrtya tu tadvākyam rāvaṇaḥ kālacōditah || 51 ||*

*jagāma sahamārīcastasyāśramapadaṁ tada |
tēna māyāvinā dūramapavāhya nrpātmajau || 52 ||*

*jahāra bhāryām rāmasya gr̥dhram̄ hatvā jaṭāyuṣam |
gr̥dhram̄ ca nihataṁ dṛṣṭvā hṛtām̄ śrutvā ca maithilīm || 53 ||*

rāghavaḥ śōkasantaptō vilalāpākulēndriyah |
tatastēnaiva śōkēna grdhram̄ dagdhvā jaṭāyuṣam || 54 ||

mārgamāṇō vanē sītāṁ rākṣasam̄ sandadarśa ha |
kabandham̄ nāma rūpēṇa vikṛtam̄ ghōradarśanam || 55 ||

taṁ nihatya mahābhurdadāha svargataśca saḥ |
sa cāsyā kathayāmāsa śabarīm̄ dharmacāriṇīm || 56 ||

śramaṇām̄ dharmanipuṇāmabhigacchēti rāghava |
sō'bhyagacchanmahātējāḥ śabarīm̄ śatrusūdanah || 57 ||

śabaryā pūjitaḥ samyag rāmō daśarathātmajah |
pampātīrē hanumatā saṅgatō vānarēṇa ha || 58 ||

hanumadvacanāccaiva sugrīvēṇa samāgataḥ |
sugrīvāya ca tatsarvaṁ śamsadrāmō mahābalaḥ || 59 ||

āditastad yathāvṛttam̄ sītāyāśca viśēṣataḥ |
sugrīvaścāpi tatsarvaṁ śrutvā rāmasya vānarah || 60 ||

cakāra sakhyam̄ rāmēṇa prītaścaivāgnisākṣikam |
tatō vānararājēna vairānukathanaṁ prati || 61 ||

rāmāyāvēditaṁ sarvaṁ praṇayād duḥkhitēna ca |
pratijñātām̄ ca rāmēṇa tadā vālivadham̄ prati || 62 ||

vālināśca balam̄ tatra kathayāmāsa vānarah |
sugrīvaḥ śaṅkitaścāśīnnityam̄ vīryēṇa rāghavē || 63 ||

rāghavapratyayārthaṁ tu dundubhēḥ kāyamuttamam |
darśayāmāsa sugrīvō mahāparvatasannibham || 64 ||

utsmayitvā mahābāhuḥ prēkṣya cāsthi mahābalaḥ |
pādāṅguṣṭhēna cikṣēpa sampūrṇam daśayōjanam || 65 ||

bibhēda ca punastālān saptaikēna mahēṣuṇā |
giriṁ rasātalam caiva janayan pratyayam tadā || 66 ||

tataḥ prītamanāstēna viśvastah sa mahākapiḥ |
kiṣkindhāṁ rāmasahitō jagāma ca guhāṁ tadā || 67 ||

tatō'garjaddharivaraḥ sugrīvō hēmapiṅgalalah |
tēna nādēna mahatā nirjagāma harīsvarah || 68 ||

anumānya tadā tārāṁ sugrīvēṇa samāgataḥ |
nijaghāna ca tatrainam śarēṇaikēna rāghavah || 69 ||

tataḥ sugrīvavacanāddhatvā vālinamāhavē |
sugrīvamēva tadrājyē rāghavah pratyapādayat || 70 ||

sa ca sarvān samānīya vānarān vānararśabhaḥ |
diśah prasthāpayāmāsa didṛksurjanakātmajām || 71 ||

tatō grdhṛasya vacanāt sampātērhanumān balī |
śatayōjanavistīrṇam pupluvē lavaṇārṇavam || 72 ||

tatra laṅkāṁ samāsādya purīṁ rāvaṇapālitām |
dadarśa sītāṁ dhyāyantīmaśōkavanikāṁ gatām || 73 ||

nivēdayitvābhijñānam pravṛttiṁ vinivēdyā ca |
samāśvāsyā ca vaidēhīṁ mardayāmāsa tōraṇam || 74 ||

pañca sēnāgragān hatvā sapta mantrisutānapi |
śūramakṣam ca niṣpiṣya grahaṇam samupāgamat || 75 ||

*astrēṇōnmuktamātmānaṁ jñātvā paitāmahād varāt |
marṣayan rākṣasān vīrō yantriṇastān yadrcchayā || 76 ||*

*tatō dagdhvā purīṁ laṅkāmṛtē sītāṁ ca maithilīṁ |
rāmāya priyamākhyātum punarāyānmahākapiḥ || 77 ||*

*sō’bhigamya mahātmānaṁ kṛtvā rāmaṁ pradakṣiṇam |
nyavēdayadamēyātmā dṛṣṭā sītēti tattvataḥ || 78 ||*

*tataḥ sugrīvasahitō gatvā tīraṁ mahōdadadhēḥ |
samudram kṣōbhayāmāsa śarairādityasannibhaiḥ || 79 ||*

*darśayāmāsa cātmānaṁ samudraḥ saritāṁ patiḥ |
samudravacanāccaiva nalaṁ sētumakārayat || 80 ||*

*tēna gatvā purīṁ laṅkāṁ hatvā rāvaṇamāhavē |
rāmaḥ sītāmanuprāpya parāṁ vrīḍāmupāgamat || 81 ||*

*tāmuvāca tatō rāmaḥ paruṣam janasaṁsadi |
amṛṣyamāṇā sā sītā vivēśa jvalanaṁ satī || 82 ||*

*tatō’gnivacanāt sītāṁ jñātvā vigatakalmaśām |
karmaṇā tēna mahatā trailokyam sacarācaram || 83 ||*

*sadēvarṣigaṇaṁ tuṣṭaṁ rāghavasya mahātmanah |
babhau rāmaḥ samprahṛṣṭaḥ pūjitaḥ sarvadaivataih || 84 ||*

*abhiṣicya ca laṅkāyāṁ rākṣasēndraṁ vibhīṣaṇam |
kṛtakṛtyastadā rāmō vijvaraḥ pramumōda ha || 85 ||*

*dēvatābhyō varāṁ prāpya samutthāpya ca vānarān |
ayōdhyāṁ prasthitō rāmaḥ puṣpakēṇa suhṛdvṛtaḥ || 86 ||*

*bharadvājāśramam gatvā rāmaḥ satyaparākramah |
bharatasyāntikē rāmō hanūmantam vyasarjayat || 87 ||*

*punarākhyāyikāṁ jalpan sugrīvasahitastadā |
puṣpakam tat samāruhya nandigrāmaṁ yayau tadā || 88 ||*

*nandigrāmē jaṭāṁ hitvā bhrātṛbhiḥ sahitō’naghaḥ |
rāmaḥ sītāmanuprāpya rājyaṁ punaravāptavān || 89 ||*

*prahṛṣṭōmuditō lōkastuṣṭaḥ puṣṭaḥ sudhārmikaḥ |
nirāmayō hyarōgaśca durbhikṣabhayavarjitaḥ || 90 ||*

*na putramaraṇam kiñcid draksyanti puruṣāḥ kvacit |
nāryaścāvidhavā nityaṁ bhaviṣyanti pativrataḥ || 91 ||*

*na cāgnijam bhayaṁ kiñcinnāpsu majjanti jantavaḥ |
na vātajam bhayaṁ kiñcinnāpi jvarakṛtaṁ tathā || 92 ||*

*na cāpi kṣudbhayaṁ tatra na taskarabhayaṁ tathā |
nagarāṇi ca rāṣṭrāṇi dhanadhānyayutāni ca || 93 ||*

*nityaṁ pramuditāḥ sarvē yathā kṛtayugē tathā |
aśvamēdhaśatairīṣtvā tathā bahusuvarṇakaiḥ || 94 ||*

*gavāṁ kōtyayutaṁ dattvā vidvadbhyo vidhipūrvakam |
asaṅkhyēyaṁ dhanam dattvā brāhmaṇēbhyo mahāyaśāḥ || 95 ||*

*rājavamśāñchataguṇān sthāpayisyati rāghavaḥ |
cāturvarṇyaṁ ca lōkē’smin svē svē dharmē niyōkṣyati || 96 ||*

*daśavarṣasahasrāṇi daśavarṣaśatāni ca |
rāmō rājyaṁ upāsitvā brahma lōkaṁ prayāsyati || 97 ||*

*idam pavitraṁ pāpaghnāṁ puṇyāṁ vēdaiśca sammitam |
yah paṭhēd rāmacaritaṁ sarvapāpaḥ pramucyatē || 98 ||*

*ētadākhyānamāyuṣyāṁ paṭhan rāmāyaṇāṁ naraḥ |
saputrapautraḥ sagraṇaḥ pretya svargē mahīyatē || 99 ||*

*paṭhan dvijō vāgrṣabhatvamīyāt
syāt kṣatriyō bhūmipatitvamīyāt |
vanigjanaḥ paṇyaphalatvamīyā -
jjanaśca śūdrō'pi mahattvamīyāt || 100 ||*

॥ iti śrī saṅkṣēparāmāyaṇam samāptam ॥